

Regionaalhaigla

TROMBOOS ja selle ravi

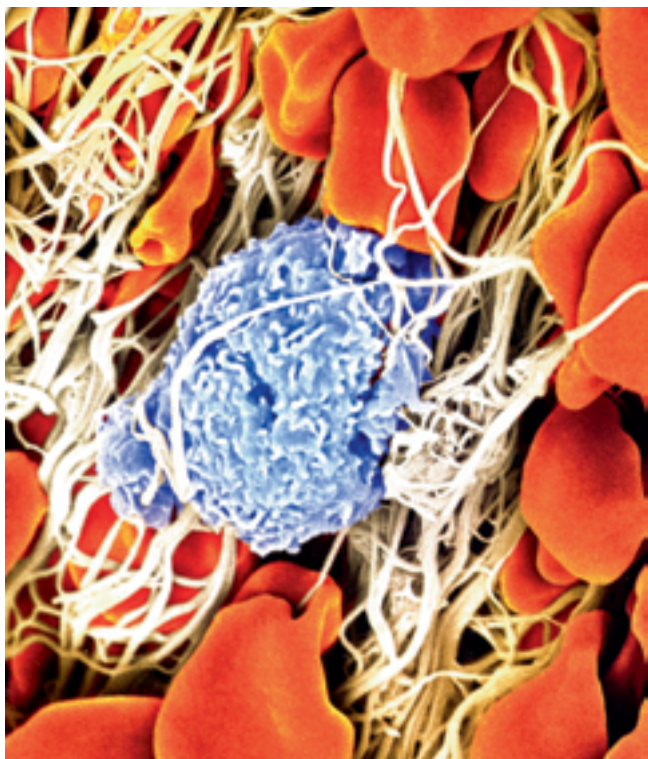

MIS SEE ON

Tromboos on trombide ehk vereklompide tekkimine veresoontes. Tromboos võib põhjustada tõsiseid probleeme, kui haigus jääb õigeaegselt diagnoosimata ja seda ei ravita.

Vere hüübimine on organismi loomulik kaitsemehhanism, mis käivitub veresoonte kahjustamisel. Kõrvalekallete tõttu vere hüübimise protsessis arenevad trombid mõnikord ebavajalikul ajal ja takistavad normaalset verevoolu.

Tromboos tekib enamasti veresoone seina kahjustuse, suurenenud verehüübivuse ja verevoolu aeglustumise tõttu.

Tromb

Olenevalt sellest, millises veresoonekonnas osas vereklomp tekib, jaotatakse tromboosid arteriaalseteks ja venoosseteks. Arteriaalse ja venoosse tromboosi mõju verevarustusele on erinev.

Arteriaalne tromboos – erinevates organites või jäsemetes on vereklombi tõttu takistatud hapnikurikka vere pealevool, mille tagajärjel tekib organi funktsiooni kahjustus. Arteriaalne tromboos võib põhjustada südame infarkti, ajuinfarkti ja gangreeni.

Venoosne tromboos – erinevates organites või jäsemetes, eelkõige jalgades, on takistatud vere äravool, mille tagajärjel tekivad kahjustatud organid või jäsemed verepais, valu ja põletik. Trombi tükikeste ehk embolite vabanemisel võib tekkida kopsuarteri trombemboolia – veresoonte ummistus vereringega kohalekandunud trombi tükkidest.

Venoosse tromboosi tekkimise risk on kõrgem, kui:

- suitsetate;
- olete ülekaaluline;
- vanus on üle 60 aasta;
- põete südame- või kopsuhaigust või Teil on neerupuudulikkus;
- lähiminevikus on olnud operatsioon;
- Teil on diagnoositud pahaloomuline kasvaja ja Te saate kasvajavastast ravi;
- Teil on olnud varasemalt tromboose ja trombembooliat;
- olete kipsi, halvatuse või lamamisrežiimi tõttu pikaajaks väheliikuv;
- olete tihti sundasendis pikkade reiside tõttu.

Naistel võib tromboos tekkida ka raseduse ajal ja 6 nädala jooksul pärast sünnitust, samuti suukaudsete rasestumisvastaste vahendite ja hormoonasendusravi tõttu.

Süvaveeni tromboos – trombid tekivad tavaliselt sääre, reie või puusa piirkonna süvaveenides. Sümptomiteks on turse, valulikkus ja punetus. Jäse on teisega võrreldes kuumem, kõvem ja sageli ka jämedam. Seisund on ohtlik tekkida võiva kopsuarteri trombemboolia tõttu. Ravita jäänud või halvasti ravitud süvaveeni tromboos põhjustab aastate pärast tromboosijärgset ehk posttrombootilist sündroomi, mis avaldub püsivate muutustena jäsemetes. Jalas tekib väsimus- ja raskustunne ning püsiv turse, areneda võivad halvasti paranevad haavandid.

Kopsuarteri trombemboolia – vabanevad trombi tükikesed ehk embolid liiguvad süvaveenidest verevooluga läbi südame kopsuarterisse ja ummistavad erineva suurusega arterid.

NB! Kopsuarteri trombemboolia võib olla eluohtlik! Sümptomiteks on raskendatud ja sageli valulik hingamine, äge või tundide-päevade jooksul süvenev õhupuudus, köha (ka veriköha), mõnikord raskustunne ja valu rinnus ning teadvusekaotuse hood. Mainitud sümptomid võivad esineda samaaegselt süvaveeni tromboosi sümptomitega.

VENOOSSE TROMBOOSI RAVI

Ravi alustatakse kohe, kui on tekkinud venoosse trombi kahtlus. Kui diagnoos hiljem ei kinnitu, saab ravi alati katkestada.

Esmase venoosse tromboosi puhul kestab ravi 3–12 kuud. Ravi kestuse otsustab raviarst. Korduva te trombooside puhul võib ravi kesta kogu elu.

Kasutusel on järgmised raviviisid:

- venoosse trombi kiire lahustamine väga ulatusliku kopsuarteri trombemboolia puhul;
- tugisukkade kandmine posttrombootilise ehk tromboosijärgse sündroomi vältimiseks jäsemeveenide tromboosi puhul. Pärast süvaveeni tromboosi kandke kompressioonisukki vähemalt kaks aastat. Kompressioonisukki saate osta meditsiinilisi abivahendeid müüvatest kauplustest või apteekidest. Ravisukad määratakse rõhu (mmHg) järgi, mitte DENidest lähtuvalt. Ravisuka surve on tugevam pahkluu piirkonnas ja väiksem reieosal, see aitab suunata verd südame poole ja ennetab verepaisu jala veenides. Et saada endale õige suurusega sukad, mõõdetakse pahkluu ja reie ümbermõõt ning jala pikkus;
- verd vedeldavate ravimite ehk antikoagulantide kasutamine. Antikoagulandid peatavad olemasoleva venoosse trombi kasvamise ja uute trombid tekkimise ning hoiavad ära trombi tüki lahtirebenemise ja kopsuveresoontesse sattumise (kopsuarteri trombemboolia).

ANTIKOAGULANDID

Madalmolekulaarset hepariini kasutatakse kiire raviefekti saavutamiseks tromboosiravi alustamisel ning manustatakse nahaaluste süstidena 1–2 korda päevas. Pikaajaliseks kasutamiseks määratakse seda enamasti pahaloomulise kasvaja patsientidele. See on ainus tromboosivastane ravim, mis sobib ka rasedatele naistele.

Uuema põlvkonna antikoagulandid on hetkel dabi-gatraan, rivaroksabaan, apiksabaan ja edoksabaan.

Neid ravimeid võetakse kindla skeemi järgi, annust ei kohaldata individuaalselt ja INR ehk vere hüübimisprotsessi aktiivsust peegeldavat näitajat ei pea regulaarselt kontrollima. Nendel ravimitel puuduvad koostoimed toiduga.

Enne ravi alustamist tuleb vereanalüüsiga kontrollida hemoglobiini taset, maksa- ja neerufunktsiooni. Ravi ajal korratakse analüüse arsti määratud sagedusega.

Raseduse ajal on nende ravimite tarvitamine keelatud.

Varfariini tablettide tarvitamisega alustatakse samaaegselt madalmolekulaarse hepariini raviga ning selle toime hüübimissüsteemile tekib 2–7 päeva jooksul. Varfariini toime kontrollimiseks tehakse korduvalt vereanalüüse ning piisava toime saavutamisel lõpetatakse hepariini süstimine ning jätkatakse ravi ainult varfariini tablettidega.

Varfariini kasutamisel kontrollitakse regulaarselt INR näitajat, ravimi doos sõltub vereanalüüsi tulemusest ning on individuaalne. Kontrollige INR näitajat 1 kord kuus ka siis, kui näitaja püsib stabiilne. Vereanalüüsi INRile võib teha nii enne kui ka pärast sööki. INR näitaja peab olema

2–3 vahel, kui INR on väiksem kui 2, siis trombi paranemine aeglustub ja taastekke oht suureneb, kui INR on suurem kui 3, siis suureneb verejooksu oht.

Võtke varfariini iga päev 1 kord päevas võimalikult samal ajal.

Varfariiniga ravimise ajal jälgige oma toitumist. Varfariin kuulub K-vitamiini antagonistide gruppi ning K-vitamiini tarvitamine neutraliseerib varfariini toimet. Rohkelt K-vitamiini sisaldavad nt rohelist värvi aedviljad, mida tuleks tarvitada igapäevaselt võimalikult ühtlastes kogustes.

Liha-, kala- ja teraviljatoidud ning piimatooted varfariini toimet ei mõjuta.

Varfariinil esineb koostoimeid mitmete ravimitega – mõned nendest suurendavad ja mõned vähendavad varfariini toimet. Uue ravimi raviskeemi lisandumisel kontrollige INR näitajat sagedamini, vajadusel korrigeerib arst varfariini annust. Teavitage kindlasti raviarsti, kui Te hakkate tarvitama mõnda käsimüügiravimit. Toidulisandite ja ravimite kasutamine koos varfariiniga ei ole soovitatav, sest nende koostis ei ole täpselt teada ja koostoime varfariiniga on kontrollimata.

Varfariiniravi ajal ärge tarvitage alkoholi, kuna alkohol tõstab INR taset ja suurendab ohtu verejooksu tekkeks.

Loote arengut mõjutava toime tõttu on varfariini tarvitamine raseduse ajal keelatud.

